

Izaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sunday and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostori:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIII. Chicago, Ill., petek, 17. oktobra (October 17), 1930. STEV.—NUMBER 245

Federacija svari Hooverja pred anarhijo

Green je dejal na bostonski konferenci, da vidi veliko nevarnost za sedanji družabni red v brezposelnosti. Na drugi strani pa je Green dosegel, da je konvencija zavrgla resolucijo za javno in obvezno socialno zavarovanje!

Boston, Mass. — Will. Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je 16. t. m. na konvenciji federacije dramatično svaril predsednika Hooverja in ameriško vlado, da je družabni red v veliki nevarnosti, ako se bodo industrijske depresije z brezposelnostjo vred ponavljale v gotovih kratkih dobah kot se to dogaja v Združenih državah. Družabni red se more zrušiti v anarhijo, ako pojde tako dalje, je rekel Green in pozival Hooverja, naj drži dan besedo in stori kaj, da bo delala zavarovana pred takimi krizami.

Nadalje je Green pozival glave industrije, naj se zagnejo, dokler je še čas in "denejo svoje hiše v red", ako nečloveško doživeti razočaranja in propasti.

Green je takole grmel potem, ko je nagel konvencijo, da je zavrgla resolucijo za obvezno federalno ali državno zavarovanje zoper brezposelnost; resolucija je bila izročena izvršni oblasti, da jo "proučava", kar pomeni, da pojde v koš. Mesto tega je Green hotel, da federacija obdrži svoje "tradicionalno stališče nasproti vsaki zakonodajni obveznosti" in da sprejme njegov načrt pobiranja brezposelnosti. Konvencija ga je sprejela.

Načrt se glasi, da se naj brezposelnost pobira s sledečimi skrajšan delovnih na pet dni v tednu, stabilizirane industrije, sposobnost vodstva produkcije in trga, ustanovitve po vsej Ameriki borz dela, aparat statistike o zaposlenosti, program javnih del v vsaki periodi ciklične brezposelnosti, praktična pomožna akcija in življenjska izobrazba.

V svrhu, da se te zahteve dosežejo, je federacija, pooblastila Greena in ostale člane izvršne oblasti, da gredo takoj po konvenciji v Washington in apelirajo na predsednika Hooverja, naj takoj imenuje "narodni odbor", ki naj skuša izvajati priporočila federacije. Obenem ima izvršna oblast naloge, da stopi v zvezo z delavskimi federacijami ter jih pozove, naj enako apelirajo na guvernerje in župane, da kooperirajo s federalnim narodnim odborom.

Nekateri delegati so ostro kritizirali zvezo vlado, posebno pa mornaričnega tajnika Adama, ki je znižal plače nameščencem v federalni ladjevni v Philadelphiji, kar je proti lanskim izjavam predsednika Hooverja, ki je rekel, da bo vlada skrbela, da ne bo mezdnih redukcij za časa krize.

ZIMA PRIHAJA

Snežen vihar drvi iz Kanade

Chicago. — Vremenski biro je v četrtek zjutraj napovedal hud mraz, ki obliče Chicago v petek. Pričakuje se padec temperature na 30 stopinj, to je pri ledišču, in sneg ni izključen.

V Kanadi je v sredo in večer divjal oster snežen vihar, ki je pokril provinciji Saskatchewan in Alberta z debelim snegom. Ta vihar se pomiče proti nam in je že dosegel severozapad. V državi Washington imajo 20 palcev snega in v Montani je temperatura padla na 20 stopinj nad ničlo in še vedno pada. V North Dakoti sta tudi sneg in burja.

Prebivalstvo Londona pada
London, 16. oktobra. — Prebivalstvo Londona je od leta 1921 padlo za 94.000 oseb. Tako se glasi uradno poročilo. Pred devetimi leti je London štel 4.524.000, zdaj pa 4.430.000 prebivalcev.

Hoover se rad moti, pravi ekonom

Brezposelnost je občutnejša v Ameriki kot v drugih industrijskih državah

New York. — (FP) — Lel-fur Magnusson, bivši ekonomski ekspert v zveznem delavskem departamentu in sedanji reprezentant Mednarodnega delavskega urada v Washingtonu, je vzel na kritično rešeto Hooverjeve izjave, ki jih je izrekel pred delegati Ameriške delavske federacije. Hoover je takrat med drugim dejal, da je Amerika vedno naradila za ekonomsko neodvisnost delavskega sloja, da prajemajo delavci višje mezd in delajo manj ur na dan kot delavci katerekoli druge industrijske države, zato odklanjajo sistem miloščine v vseh oblikah.

Magnusson vprašuje, katere države je imel Hoover v mislih. Amerika je ostala zadaj za drugimi državami, ki so sprejele zakon o osemurniku. Med temi so Velika Britanija, Nemčija, Francija in veliko drugih.

Hoover je poudarjal, da je brezposelnost v primeri z drugimi državami manjša v Ameriki kot kje drugje, toda Magnusson trdi, da to ni res. Cenzura številne o številu brezposelnih delavcev v Ameriki so ne-popolne in nikdo ne more bazirati svojih trditve na površnih statistikah. V Nemčiji in Veliki Britaniji so vsi tisti, ki želi-jo delati, zanešeni v rekorde kot brezposelnih delavci. V Združenih državah so cenzurani številci označili te tiste za brezposelne, ki so bili v času ljudskega stetja brez dela. Uključili niso na stotisoče dijakov in višjih šol in kolegijs, ki so iskali delo, toda ga niso mogli dobiti.

Pred svetovno vojno, izjavlja Magnusson, so primerjalne statistike prikazovale vedno višje število brezposelnih delavcev v Združenih državah. Kot na primer v Nemčiji ali Veliki Britaniji. Isto je resnica najbrž tudi sedaj. Stvar precej čudno izgleda, ko predsednik Združenih držav javno razglasa svoje zaključke, o katerih je bilo že večkrat dokazano, da ne odgovarjajo resnici in da niso bazirani na dejstvih. Vsi prejšnji predsedniki si so se izogibali izjav, ki jih lahko pobije vsak, ki ima kolikšak vpogleda v javno življenje. Izjema je le Hoover, ki se smeje v javnosti z večnimi napovedmi o vračajoči se prosperiteti in tem napovedim navado slede polomi na borzahu.

Domač drobiž

Is Clarksburga, W. Va.: Slovenski rudar Josip Skrbil je bil tu ubit v premogovniku. Zapušča ženo.

Is Clevelanda: Louis Gruden, star 48 let, je zadnje dni padel po stopnicah restavracije in se tako poškodoval, da je kmalu potem umrl v bolnišnici. Doma je bil iz Bralčevega vrha pri So-dražici in v Ameriki 21 let ter samec. — Louis Ijč, star 14 let, je padel s truka na cesti in si zlomil tilnik. Rojen je bil v Clevelandu, kjer zapušča starše.

Is Denverja: Umrl je Frank Skrabec, star 45 let in bivši gl. tajnik ZSZ. Zapušča ženo, sina in dve hčeri.

Hoover ne stori ničesar za brezposelne

New York. — Predsednik Hoover, ki je postal tako radodaren z napovedmi o vračajoči se "dobrih časih", ni storil prav ničesar, da bi pospešil legislativno za konstrukcije javnih del, ki jih ima vlada v programu, je dejal Darwin J. Maserole, predsednik Narodne brezposelne lige.

AVTNI TOVARNARJI APELIRAJO NA HOOVERJA

Urgirajo ga, naj pospeši posojila inozemskim državam za gradnjo cest

Washington, D. C. — (FP) — Dokazujoč, da bi posojila za gradnjo cest Kitajski, Columbijski in drugim inozemskim državam povečala ameriško trgovino z inozemstvom in izboljšala življenjski standard ljudstva dotičnih držav, se je odbor direktorjeve Narodne avtomobilne trgovinske zbornice oglašil pri predsedniku Hooverju s prošnjo, naj pospešuje taka posojila.

Alvin Macaulay, predsednik zbornice, ki je govoril v imenu direktorja pred predsednikom, je obenem predsednik Packard Motor Co. Z njim so bili tudi A. J. Brosseau, predsednik Mack Bros. Motor Co.; Roy D. Chapin, načelnik odbora direktorjev Hudson Motor Co.; A. R. Erskine, podpredsednik Studebaker korporacije; Robert C. Graham, podpredsednik Graham - Page Motors kompanije in več drugih avtomobilskih magnatov.

"Kitajska s površino, ki je večja kot površina Združenih držav, ima samo 34.000 milj cest," je dejal Macaulay. "Gradnja cest na Kitajskem je neobhodno potrebna, da se prebivalci zavarujejo pred lakoto. Columbia išče posojila v Ameriki, da bi nadaljevala s konstrukcijo cest, ki so ji potrebne pri razvoju njenih industrij. Mnogo drugih držav se nahaja v sličnem položaju.

"Če se bo ameriška vlada izrekla in pospeševala taka posojila, bo storila veliko dobrega za razvoj teh držav in izboljšanje življenjskega standarda, ki vseh sledi v doželi, ki ima dober komunikacijske zveze. Od tega bodo imele dobiček tudi ameriške industrije in storjen bo prvi korak za ustanovitev prijateljskih stikov med ameriško vlado in drugimi državami."

Avtomobilna industrija je zelo prizadeta valed industrijske depresije in to je bil prvi slučaj, da se je močna grupa predstavnikov važne industrije oglašila pri predsedniku Hooverju s prošnjo, naj podvzame korake, da se izboljša življenjski standard delavskih mas v inozemskih državah in da se poveča njihova nakupovalna moč.

Sinclair poziva na debato

Los Angeles, Cal. — Upton Sinclair, son. kandidat za guvernerja, je pozval župana San Franciscas Jamesa Rolpha, ki je republikanski kandidat za guvernerja, na debato po radiu glede vprašanja brezposelnosti. Sinclairjev poziv se glasi:

"Vabim vas na debato po radiu glede najvažnejšega problema, brezposelnosti. Kakšen je vaš načrt za rešitev tega problema? Predlagam eno ali več debat po radiu. Vi boste lahko govorili v San Franciscu, jaz v Los Angelesu, vsak pa naj trpi polovične stroške v zvezi s namejmanjem radiopostaj."

Cikanski republikanci so se podali muzikantov ne bo

Chicago, Ill. — Stavke muzikantov na cikaskih radiopostajah ne bo. Kampanjski odbor republikanske stranke je obvestil unijo godbenikov, da ne bo radiogodbe na truhli v teku sedanje volilne kampanje. Najemali bodo unijake muzikante. To je, kar je unija hotela.

Plinaka družba odira odjemalce

Kansas City, Kans. — Kansas Gas Co., ki jo kontrolira znani magnat Doherty, računa trikrat višje cene kot druge plinake družbe v tej okolici, ki so neodvisne od Dohertyja.

Ljudje stradajo v Chicagu

Dobrodelne organizacije so preobložene z delom

Chicago. — (FP) — V avetovnem aredišču živli, ki leže v skladiščih, strada 12.000 ljudi. To dejstvo je priznal načelnik mestnega blagostanjskega urada. Drugi poučeni ljudje trdijo, da je situacija še bolj miserna kot jo prikazuje načelnik.

Kriza je postala tako resna, da je bil guverner Emmerson prisiljen sklicati konferenco, ki je razpravljala o situaciji. Voditelji trgovin in industrij so sicer veliko govorili, toda sklenili niso nič konkretnega.

Združene dobrodelne organizacije so napravile dolg v vsoti pol milijona dolarjev prošlo pomlad. Potem so izdale apel na bogatine za prispevke, da plačajo dolge, toda vse denar, ki so ga med tem časom prejele, je bil izdan v podporo družinam brezposelnih delavcev in dolg je ostal. Organizacije sedaj priznavajo, da ne morejo več zadostiti zahtevam, ki jih imajo pred seboj, in brezposelne čaka še večje trpljenje in pomanjkanje za zimo.

Meščanski časopis so dosedaj ignorirali to vprašanje in niso preobšli po nalogu višjih niti vesti o številnih samomorih radi brezposelnosti. Toda molk, ki je bil zadnje dni prekinjen in časopis poročajo o tisočih moških in ženskah, ki prenočujejo pod mostovi in podzemskimi hodniki in v glavnem delu mesta. Da se obvarujejo mraza, se zavilajo v časopisni papir in polegajo po mrzlih cementnih tleh. V nekem takem "prenočišču" se blešči velik a kredo napisan naslov "Hoover Prosperity Hotel".

Toda niso samo brezposelni v skrbnih pred bližajočo zimo. Borzni mešetarji in špekulantje imajo v rokah 200.000.000 bušlov pšenice in ne vedo, kaj bi počeli s njo. Medtem pa umirajo ljudje za lakoto, drugi pa izvršujejo samomore, da se na ta način rešijo bede, ki kosl svoje žrtve v razkošnem mestu, ki se nahaja v najbogateljši deželi na svetu.

LONG POSEGE V SPOR MED DELAVCI IN DELODAJALCI

Dejal je, da bo imenoval arbitražno komisijo, da se poravnajo nemoglasja

New Orleans, La. — (FP) — Guverner Huey P. Long je te dni naznanil, da se mora spor med delodajalci in pristanišnimi delavci izravnati v teku par tednov, obenem pa je zagrozil s imenovanjem arbitražne komisije, ki bo razpravljala o zahtevah pristanišnih delavcev. Delodajalci so kratkoma odklonili vsa pogajanja z unijo.

"Storil bom vse, da preprečim stavko pristanišnih delavcev," je dejal Long. Državni zakon ukičuje določbo, da guverner imenuje arbitražno komisijo, kadar se delavci in delodajalci ne morejo zediniti med seboj. Pristanišni delavci so zagrozili s stavko in apelirali na guvernerja, naj vzame zadevo v svoje roke ter imenuje arbitražno komisijo kot določa zakon v takem slučaju.

6000 delavcev odslovljenih

New York. — Železniška družba New York Central je zaprla svoje tovarne za popravljanje lokomotiv in vagonov do 3. novembra in okrog 6000 delavcev je začasno brez dela.

Znanost odpravi brezdne, pravi Schwab

Bethlehem, Pa. — Charles M. Schwab, jeklarski kralj, je dejal te dni, da zdravilo zoper brezposelnost leži v znanstvenem laboratoriju. Kakšno je to zdravilo, ni povedal.

Pomožna akcija za brezposelne počasi švedra

Hoover pomaga brazilski vladi

Ameriška vlada bo založila brazilsko vlado z orožjem in aeroplani, vetaši pa ne smejo dobiti ničesar

Washington, D. C. — Državni tajnik Stimson je naznanil v sredo večer, da ima brazilska vlada "perfektno pravico kupovati bojne potrebščine v Združenih državah" in ameriška vlada ji pojde na roke v vseh ozirih v teku sedanje revolte v Braziliji. Obenem je Stimson namignil, da brazilski rebeli ne bodo dobili dovoljenja za dobavljanje orožja in streliva iz Združenih držav.

Buenos Aires, 16. okt. — Vest iz Rivere, Urugvaj, se glasi, da so brazilski vetaši porazili federalce na točki, ki se nahaja 180 milj od mesta Sao Paulo. Rebeli so uplenili večjo zalogo bojnega materiala in ujeli 1000 federalcev. Obroč ob morju, v katerem se brazilska federalna vlada otelpe vstavev, je vedno bolj ozek.

Konvencija tovarniške asociacije

Iz/njenih zaključkov je razvidno, da se bo borila proti delavskemu zakonodajstvu

New York. — (FP) — Tovarnarji so z nekakim veseljem poslušali poročilo, ki ga je podal njihov openšpanski komitej na konvenciji Narodne asociacije tovarnarjev in v katerem je naglašal, da se je kampanja za organiziranje tekstilnih in drugih delavcev, ki jo je začela Ameriška delavska federacija v južnih državah, izjalovila. Poročilo, ki je bilo glede tega podano delegatom ADF na konvenciji v Bostonu, je bilo povsem drugačno.

Tovarnarji so se izrekli proti Sproulovi predlogi, ki predvideva unijake meze pri federalnih delih, proti Wagnerjevi predlogi glede brezposelnosti in vsem drugim, ki imajo značaj delavskega zakonodajstva. Edino stvar, ki so jo odobrili in je bila početa v kongresu, je bila kongresna preiskava boljšešviki aktivnosti v Združenih državah. Glede odklopite starejših delavcev, vprašanje, o katerem se minog razpravlja v zadnjih par letih, niso izrekli nobene besede.

Konvencije se je udeležil tudi lord Barnby iz Anglije, ki je dejal, da angleški sistem zavarovanja zoper brezposelnost se ne more smatrati za deljenje miloščine, toda to izjavo so delegatje prezrili in tudi časopisje, ki je veliko poročalo o poteku konvencije, je ni objavilo. Pripisalo pa je lordovo izjavo glede omejitve brezposelnosti, v kateri je dejal, da se morajo tovarnarji zavarovati z zidom visoke carine, da bodo tako varni pred konkurenco drugih držav in da zagotovo domačemu delavstvu stalno zaposlenost. Anglija je edina, ki objavlja redno natančno poročila o številu brezposelnih, je dejal Barnby, ki se ni niti z eno besedico izrekel proti državnemu zavarovanju zoper brezposelnost.

Predsednik asociacije Edgerton, misleč najbrž na visoko dividendo, ki jih bodo prejeli tovarnarji v tem letu, je citiral Shakespearjeve besede o sladkosti težkih časov, ki uče ljudi potrpežljivosti. S tem se je zelo prikupil svojim tovarišem, ki so ga ponovno izvolili za predsednika asociacije.

Prilivčrala je do stalne komisije, v kateri so večinoma razni magnati. Komisija ima sedem načrtov. Najprej bodo registrirali brezposelne. "Bumi" iz drugih krajev bodo "šupani" domov

Chicago. — Konferenca, katero je sklical illinoiski guverner za pobiranje brezposelnosti v Chicagu in po državi, je končana in konferenčniki so odšli domov. Pustili pa so za seboj permanentno komisijo, ki bo vodila započeto pomožno akcijo. Komisija, ki šteje 45 članov in katero vodi dr. Benjamin M. Squires, profesor na čikaški univerzi in predsednik Trade Boarda magnatov čikaške industrije moških oblač, ima prvo sejo prihodnji ponedeljek.

V komisiji so večinoma industrijski in razni drugi magnati. Imenoval jih je guverner Emmerson. Med njimi so Barnes, podpredsednik trgovske zveze, Blerd, predsednik Chicagske & Alton železnice, Brenna, predsednik Metropolitan State banke, Budd, predsednik cestnošolske družbe, Gerlach iz Joliet, predsednik Zveze illinoiskih tovarnarjev, Getz, predsednik Globe Coal kompanije, Gorman, predsednik Rock Island železnice, Graettinger, podpredsednik Zveze illinois-kih bankirjev, Hummer, predsednik illinoiske trgovske zbornice, Zook, predsednik Zveze illinois-kih promogovnih operatorjev itd. — Dalje so voditelji raznih civilnih in verskih dobrodelnih organizacij ter protestantovskih cerkva; nadalje je miss Agnes Nestor, predsednica Čikaške ženske strokovnoinijske lige. Delavsko unijo zastopata Fitzpatrick, predsednik Čikaške delavske federacije in Fitchie, predsednik illinoiske delavske federacije.

Squires je v sredo naznanil, da ima komisija sledečih sedem načrtov na začasnem programu:

1. Registracija brezposelnih delavcev, ki jo najbrž izvrši o-krajni volilni aparat.
2. Ustanovitev centrale (clearing house) za upoševanje potom javnih posredovalnic.
3. Stimuliranje sveznih, o-krajnih, mestnih in drugih javnih gradbenih del.
4. Stimuliranje napol javnih in privatnih gradbenih del.
5. Ustanovitev komunalnega fonda (community chest) pod nadzorstvom dobrodelnih in socialno-blaginjaških organizacij.
6. Izdelanje načrtov za razširjanje dela z rotacijo delavcev in skrajšanjem delovnega časa.
7. Ustanovitev biroja, ki bo deloval za znižanje cen življenjskih potrebščin.

Squires je tudi povedal, da prednost bodo imeli domači brezposelni delavci, to je taki, ki živijo v Chicagu. Vsi "bumi" in "hg-boti", ki pridejo iz drugih krajev, bodo nasičeni in potem poslani domov po odgonu. V ta namen je potrebna registracija, je rekel Squires. Registracija bo nekakšna "preceditve brezposelnega prebivalstva", ki odbere "vredne od nevednih". Pri tem "precejanju" — pravi Squires — bodo oblasti lahko tudi zajele in odbrale zločinake elemente, ki se skrivajo med brezposelnimi — in pa one, ki so prišli nepostavno v Ameriko in zdaj skušajo od-jesti zaslužek domačinom!

Vodstvo univerze svari bogate dijake

Lawrence, Kans. — Dijaki bogatih staršev, ki pohajajo državno univerzo, so bili od uprave univerze posvarjeni, naj se ne kažejo preveč očitno s svojimi dragimi avtomobili in saj ne delajo preveč hrupa, "s katerim žalijo ubožnejše dijake, sinova farmerjev in delavcev, ki nimajo sredstev za potratno življenje."

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: na Zdravstveno (vse) in Chicago na \$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cleveland \$1.50 na leto, \$2.25 na pol leta; na in-ovno \$2.50.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cleveland \$1.50 per year, foreign countries \$2.50 per year.

Cene glasnikov po dogovoru—Nakupci se ne vraščajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Nalozba na vso, kar ima stik s letom: PROSVETA, 2507-28 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

135

Datum v oklepaju, na primer (Sept. 10-20), pomeni valovanje in na naslednje pomeni, da vam je o tem dovoljeno govoriti. Ponovite jo, če vam je to potrebno.

Pomoč prihaja!

Illinoiski guvernér je sklical konferenco v Chicagu za omiljenje brezposelnosti v državi. Konferenčni so se na delu in jasnega programa še ni na vidiku, ali iz tega, kar se je govorilo in predlagalo prva dva dni konference, je lahko zaključiti, da bo vse skupaj groba komedija, ki se odigra na račun bednih brezposelnih delavcev in njihovih družin.

Gospodje, ki v čikaškem La Salle hotelu "rešujejo" krizo brezposelnosti, niso prišli nič dalje kot do — prošnje, ki jo naslovje na delodajalce, dobrodelne organizacije in na cerkve. Beračili bodo za berače dela! Beračili bodo pri kapitalistih, naj se usmili reševanje in znižajo delovnik, da bodo lahko uposlili več delavcev, kakor da je kapitalistični business stvar arca in ne profita! Beračili bodo pri profesionalnih hinavcih, voditeljih organizirane dobrodelnosti in cerkva, naj beračijo na ulicah in v svojih organizacijah, da bodo siromakom, ki nimajo vlad izgube dela kaj jesti, kje spati in kaj obleči, postregli z drobtinami miloščine! To je pravica!

To je vse kar more dati kapitalistična država brezposelnim delavcem. Miloščino! Beračilo bo zanje! In država se prav nič ne sramuje tega ponižanja! To je nov dokaz, kako impotentna, kako je brez vsake moči politična oblast v kapitalistični državi. Samo prositi se more!

Governor Emmerson obljublja državno pomoč z javnimi deli. Rekel je, da državna uprava lahko uposi 13.000 delavcev, ki bodo tlakovali ceste za avte in gradili mostove, toda samo do zime. To pa bo res nekaj zalego! Trinajst tisoč, sami pa pravijo, da je samo v Chicagu 400.000 mož brez dela. Do zime je samo še dober mesec, kam jih pa denajo potem? In koliko čikaških brezposelnih je v stanu doseči ta dela? Ceste so raztresene po vsej državi. Ali naj oni, ki nimajo denarja za vožnjo, bumajo od mesta do mesta?

Prezident Hoover pravi, da prosperiteta prihaja. Mogoče je še dolga pot—mogoče je draga prosperiteta še na luni—ampak prihaja. Enkrat se pride, samo potrpite, dragi ljudje! Pomoč za brezposelne tudi prihaja. Mogoče pride o božiču, mogoče prihodnjo sponzlad, mogoče čez tri leta... Medtem pa bo že kako...

Inženirjeva smola

Čikaška "Tribune" je te dni poročala, da se je predsednik Hoover hudo zameril rimskokatoliški hierarhiji v Združenih državah, ker je pred kratkim čestital ameriškim luteranom, ki ta mesec obhajajo štiri stoletnico Lutrove reformacije. Hoover je zapljal v svoji čestitki, da je popolnoma pravilno, če se "vsi spominjamo velikih oseb, ki so pomagale, da so se spremenili pojmi glede vere in vlade, ki so položile načelo ločitve cerkve od države in ki imajo danes največje pristašve v Ameriki v verskem pogledu." S temi "velikimi osebami" je seveda mislil Martina Lutra in druge vodilne reformatorje, ki so ustanovili protestantizem.

Predstavniki rimske hierarhije zdaj očitajo Hooverju, da je s to čestitko užalil milijone ameriških državljanov, ki so katoliške vere, da je prelomil svojo predsedniško prisego, na podlagi katere ne sme dajati prednosti nobeni veri in da je povedal neresnico glede načela ločitve cerkve od države, kajti Luter ni nikdar priznaval te ločitve.

V tem sporu imajo voditelji hierarhije v Ameriki prav. Hoover ga je polomil. Luter je bil verski fanatik, ki ni bistveno ničesar spreminil. Njegovo—in drugih pomagačev—evangeljsko krščanstvo je le druga forma iste starega malikovalskega humberga. Luter je od vzvel malikovalstvo Rimu in odel z njim mrtvo biblijo. To je vse.

Hoover je slabo poudčen, če misli, da je Luter ali kateri drugi protestant postavil načelo ločitve cerkve od države. Luter je bil absolutist, ki je zahteval slepo pokorščino države napram cerkvi. Dokaz temu so stranske civilne vojne in preganjanja drugačnih vernikov v protestantskih državah. Načelo ločitve je postavila šele francoska revolucija.

Hoover je že prej pokazal, da je slab socialni in ekonomski inženir, in zdaj je pokazal, da je slab politični inženir. Njegova čestitka—kakor vse druge čestitke—dokazuje, da je dober inženir vsestranskega bunka.

Frank Lukaneh:

ZA NAŠE FARMARJE

(Nadaljevanje.)

"Zakaj ne moremo odgojiti piščancev doma—vedno nam jih nad polovico pogine, pa naj bo še tako dobro plemo?"

Približno aličnih vprašanj sem imel mnogo. Torej val vprašal čitajte naslednji članek, pa boste o vsem informirani. V prvi vrsti si moramo nabaviti dobre vrste standardizirano perotnino, to se pravi čistega plemena, pa to naj že bo ena ali druga pasma. Kupujemo živali le od povsem vestnih, dobrih in zmernih rejcev, kateri so na glas kot izvrstni perotinarji, neglede, če so piščanci par centov dražji, kar se nam pozneje stokrat povrne.

Mnogo nevestnih perotinarjev—ali pa drugih rejcev—je, ki ne gledajo ravno na ta najvažnejši čin. Enostavno kupijo piščance kjerkoli, samo da so poceni. Enostavno gredo v deset-centno trgovino in si nabavijo piščance za plemo. To ni rejec. To ni dobro. Rejec mora vedno vedeti, kaj je kupil, kakšno plemo si je nabavil itd. Plemenake živali morajo biti zgodnje, povsem močne, čistokrvne in zira-ve živali brez kakih znakov bolezni. Pazite torej v prvi vrsti na plemenake živali.

V prvi vrsti je treba natančno vedeti, kdaj so bili piščanci izvaljeni, da si zamoremo na ta način določiti pričetek krmiljenja. Piščanci ne smejo dobiti prve krme najmanj 48 ur po izvaljenju, ker imajo toliko ostalega rumenjak, da se od tega preživljajo do 72 ur. Zato je treba vedno vedeti, kdaj so bili krmiljeni prvič ali zadnjič in kaj se je njim krmilo. Ako se prične takoj s krmiljenjem, tedaj rejec najlažje nakopije bolezni na svoje živali in to v prvi vrsti belo drisko.

Vsa ki rejec naj ima pripraven in sposoben prostor za gojenje.

GLASOVI IZ NASELBIN

Smrt mladeniča

Kaylor, Pa. — Dne 22. sept. je tukaj preminul John Majič, star 19 let in član društva 244 SNPJ. Smrt je bila nagla, ker je bil bolan le tri dni in je nas vse, ki smo poznali pokojnega mladeniča, globoko užalostila. Podlegel je po operaciji za alepičem. Ko je bil poklican zdravnik, je ukazal takoj ga prepeljati v Butler bolnišnico, da ga operira. Bil pa je prepozno. Pokojnik je bil ves čas pri zavesti in se je na ganljiv način ločil od svojih staršev.

Bil je vesele narave, dasi mladenček. Jako je bil nadarjen za godbo in se je učil različnih instrumentov. Bil je splošno priljubljen, kar je pokazal tudi njegov pogreb. Prijatelji so k mrtvaškemu odru poklonili mnogo venčev in ga spremili k zadnjemu počitku v velikem številu.

Zapušča očeta in mater, oba rojena v Hercegovini, 4 brate in dve sestre, vsi rojeni v Ameriki kakor tudi pokojnik, in vsi člani društva 244. Naj mu bo lahka črna zemlja, društvo pa izreka družini Majič bratsko sožalje.

J. Haralovic.

Volitna kampanja

Milwaukee, Wis. — V soboto zvečer 11. oktobra je socialistična stranka priredila poulični shod na vogalu 5. ulice in Walker ceste, na katerem so govorili njeni kandidati. Istočasno pa je na nasprotnem vogalu grmel neki komunistični kričar proti socialistom.

Socialisti so pripovedovali ljudstvu, kako velik vpliv ima vlada na gospodarsko življenje celega naroda, da kapitalisti nastopajo v politiki kot dobro organiziran razred, o potrebi podpiranja industriji, predvsem pa elektrarake, o vseh brezposelnosti, katero povzroča privatno lastništvo produktivnih sredstev. Stroji bi morali biti javna lastnina in služiti vsemu ljudstvu in ne profitu lastnikov industrije. Dokler se to ne zgodi, bodo stroji izpodirali delavce in tudi v vedno večji meri postajali socialno breme namsto blagostanja.

Govorili so tudi o potrebi politične organizacije za delavstvo, izvajali so, dokler delavstvo ne

Rejci imajo navadno zato pripravljene hleve gojilnice (brooder house). Prostori morajo biti čisti, brez prepiha, z dobro ventilacijo, prosti vsakih uši ali pršic. Navadno rabijo gojilnice 8x8—10x10 ali pa 12x12 za 300 do 350 piščancev. Izdelovalci takih gojilnikov priporočajo, da so taki gojilniki za 1000 piščancev, kar pa ni priporočljivo. Kadar se taka množina piščancev nahaja v tako majhnem gojilniku, tedaj nima rejec nikdar dovolj uspehov. Piščanci se pričnejo grmadi in kopičiti vse naokrog iskajoč prostora in toplota.

V sredini takega gojilnega hleva imamo peč na trdi premog ali pa na petrolej z zato pripravljenim kapo iz pleha. Take peči se morajo neprenehoma kuriti noč in dan in držati temperaturo kolikor mogoče enako. Temperatura regulira za to pripravljen regulator, ki ga ima vsaka peč. Temperatura se navadno drži prvi teden 95 stopinj in potem se prične znižavati vsaki teden po 5 stopinj tako, da je ob 4 tednih le 75 stopinj, kar se potem drži do dveh mesecev in znižuje le do 60 stopinj tako, da se živali povsem utrdijo. Paziti je treba, da se med tem časom piščanci ne prehlade, ker bi se, ako bi slučajno peč ugasnila. Pod kapo na obodu naj vsi toplomer, kakšne 4 inč visoko, ki vam zaznamuje toplota.

Piščanci imajo lahko po enem tednu prost izlet v ograjo, ako je toplo vreme. Paziti pa je treba, da se ne prehladijo ali pa da jih ne zadene dež. Jas jih nism nikdar izpustil na prosti izlet pred 2 tednoma. Med tem časom se že piščanci vidijo, kateri bodo dobi in se jih lahko prebrira. Oni, kateri zaostajajo v rasti, niso za plemo in ne senje. (Dolje prihodnjik.)

bo imelo svoje močne politične organizacije, toliko časa ne more pričakovati izboljšanje svojega življenja na trajnejši podlagi. Kapitalisti so že davno spoznali pomen in moč politične organizacije in radi tega imajo vlado v svojih rokah in ves vladni aparat služi v prvi vrsti njihovim interesom.

Kot sem že prej omenil, so komunisti na nasprotnem vogalu kričali proti socialistom. Ugrizali so delavce, naj ne glasujejo za socialiste, ker so kruki in ker ne zastopajo pravega delavskega stališča. Ko sem poslušal govornike na obeh straneh, se mi je zdelo, da so komunistični kričarji najeti od kapitalistov, da udrihajo po socialistih; bodi temu že tako ali drugače, vseeno sem gotov, da taktika ameriških komunistov ne služi v prid delavstvu. Sami itak ne morejo upati na zmago med tem ko ima socialistična stranka v Milwaukee dober izgled, da bo nekaj njenih kandidatov zmagovalo.

Zato apeliram na delavce, da se ne pustite zavajati od komunistov in da glasujejo na volitni dan za kandidate socialistične stranke, za celo socialistično listo.—Joseph Ule.

LJUDSKI GLAS

Zasluge se meri na jarde

North Chicago, Ill. — Br. F. Stonich pravi v svojem odgovoru na moj dopis, da mu ni prijetelstvo nič, pravičnost pa vse. To se lahko zapiše, samo res ni. Koliko je njemu prijateljstvo in koliko pravičnost, je pokazal na v polemiki glede Fabjanovega dopisa. Bil je prvi, ki se je oglasil, da naj članstvo varuje svobodo tiska, češ, da Fabjan ima po pravilih pravico pisati tak dopis. Br. Zalts je dokazal iz resolucije o svobodi tiska in iz pravil, da nima ničesar pravice smerjati v Prosveti, pač pa stvarno in dostojno kritizirati. Namesto, da bi postopali tako, je bilo drugače in Br. Stonich se je prvi oglasil o tej stvari. Br. Zalts je dokazal, da ni res, da je vsak član sam odgovoren za to, kar objavi, kajti točen je vselej list in jednota ima stroške. In to se dogaja, kot je dokazal v svojem članku.

Br. Stonich pravi, da se je uredniku Proletarske zasedlo po stati Mussolini. Imam nekoliko

upogleda in vem, da on v resnici prepričuje uvedbo diktature v SNPJ, kar je videl lahko vsakdo, ki je bil na prošli konvenciji. Zameril se je enim zelo, ko je dokazoval, da poletni meseci niso za govorniške ture in bo denar proč vržen za jedoto. Ali ni bilo res? Pa so prizadeti vseno hudi in iščejo prilike, kako bi se maščevali.

Nisem pisala, da so bili bivši odborniki, katere on (ne vem čemu) imenuje z imeni, nepošteni. Ni pa res, da je vsakdo poštenjak in zdravih načel, samo če ni bogataš. Tako argumentiranje je nesmiselno. V jednoti je bilo veliko bojev proti ljudem, o katerih se je vedelo, da zasledujejo svoje osebne koristi veliko bolj kakor pa koristi članov in prav v takih borbah ima pokojni Zavetnik posebno velike zasluge.

Br. Stonich pravi, da so tisti, ki jih je našel v dopisu, več stolet v enem letu za SNPJ kakor bom jaz v celim svojem življenju. Če je to "modra" mera, kar naj jo rabi? Nekateri npr. merijo svoje "zasluge" po dolgotrajnosti bivanja v Ameriki, drugi a samohvala, tretji pa delajo in se nič ne hvallijo. Ne ugovarjam, da je bil marsikakšen saluter dober agitator za SNPJ, ali večina smo so bili zase najboljši. (Br. Molek je v par povestih o njih veliko povedal.)

Br. Stonich piše, da je pomagala ustanoviti društvo št. 14 in da se je zanj agitiralo po salutnih. Hvalehni smo mu za njegovo sodelovanje in veselni nas, da je nas opozoril na svoje zasluge. Waukegančan je nimamo navade, da bi se hvalili s svojimi zaslugami — menda jih nimamo — toda v svoji skromnosti smo skušali tudi za SNPJ storiti kakor mogoče. Imamo par družtev, vsa precej močna in tudi par drugih naprednih ustanov, ampak to ni očitanje Br. Stonichu. Zdi se mi pa, kolikor jaz poznam tukajšnje pionirje, da so bili sposobni graditi brez tuje pomoči, ki si išče reklamo.

Frances Zakovšek, članica društva št. 119.

Odgovor Stonichu

Krayn, Pa. — Ne želim polemizirati z bratom Stonichem in od moje strani stvar zaključim. Njegovo zmoglost v zavijanju mu drage volje prepustim. Polemika se je pričela, ko sem dne 31. marca dregnil v sršenovo

Ivan Molek:

Od Ljubljane do Londona

(Nadaljevanje.)

Vesti, ki jih čitaj v Londonu o Amerikanih v Parizu. Angliška govornica. Odhod in Anglije in konec leta.

Primrose Hill park nam je nekoliko popravil težke vtise, ki smo jih odnesli iz "slumskih" ulic. Kaj se če. Človek ne gre za to po svetu, da bo gledal bedo, ki jo lahko vidi doma. Ameriška mesta imajo tudi svoje razvpite in škandalozne "slume", zlasti New York. To je bolezen kapitalistične družbe.

V prodajalnici časopisov sem kupil "Daily Herald", glasilo angleške delavske stranke in pariško izdajo "Chicago Daily Tribune", ki je bila polna "ameriških novic" iz Pariza. Med drugimi sem tam čital, da je neka prefrigana francoska dama pogledala mladega ameriškega inženirja MacDonalda za \$7000. Vodila ga je okrog po mestu in končno sta zabodila v kabaret. Ko je inženir drugo jutro zbudil v tistem kabaretu, je bil sam. Dame ni bilo več in denarja tudi ni bilo več v njegovem žepu.

Kljub temu se Francoski grzačo nad čikaškimi banditi! — Ko sem se drugi dan našel na parniku z Japetom, ki se je četo svojih izletnikov ukrcal v Cherbourg na našo ladjo, mi je nekaj povedal, kar je gorje vest potrdilo in jo naredilo zanimljivo. Pokazal mi je tudi izresek iz iste pariško-čikaške "Tribune". Tista Amerika in njegovo fino damo je Jape videl na pariškem Montmartru. Američan ni razumel niti ene besedice francoskega jezika, dama pa niti ene besede angleškega in tako sta vsak čes nadlegovala koga, da jima tolmači. Tudi Japeta sta nadlegovala. Kasneje je se seveda našel vsaj dve besedi: "Prosim, odidite!"

gnezdo, radi JSZ, katero je brat Stonich kritiziral, češ, zakaj ne bi imela vsaj 10.000 članov. Kadar bo delavstvo toliko zrelo, da bo ta organizacija imela toliko članov, tudi nama a Stonichem ne bo treba reševati o socializmu na ta nič kaj nedostojen način.

Šmo pač slabihi in sicer tako veliki kot mali. Nam navadnim prostakom bi še ne bilo toliko zameriti, ako ga včasih malo pomolimo. Da pa je brat Stonich precej muhast, je pač znano tudi meni. On je prepotoval marsikatero naselbino, kar nam navadnim težakom ni bilo mogoče. Vendar pa so zlati časi minili.

Nikjer nisem zapisal, da so šle dve moje kritike v enem tednu v koš, par tednov je vsaj pri meni razlika. Tudi poznanih take tiče, ki bi radi dajali vse v kozji rog, pa ne gre tako gladko. Ako bi bil brat Stonich zapisal: "Kaj boste vi zakotni premogari? Roke proč od glasila, ker bomo že mi vse uredili, kar znamo!" pa bi ne bilo nič zavidanja. In ako se ne motim, s tem bi tudi pravila ne bila kršena.

Ako bi človek nič ne videl, nič izkusil v 34 letih, pa bi bil tiho. Ali ker se je pričelo tudi v naših trdih buticah svitati, je to znak, da bo delavstvo a časoma tudi izvozevalo, kar mu gre. Jaz ostane trd kot jeklo v svojem prepričanju, da kdor ne dela, naj tudi ne je. Dela so kajpada različna, in umska so dostikrat težja od ročnih. Različni ljudje imajo tudi različno veselje do dela. Je na svetu pa preveč pijavk, ki ne opravljajo nikakega koristnega dela.

Glede biznisa, je tudi velika razlika biznisa od biznisa, in tudi bo, dokler ne bo kapitalistični sistem odpravljen. Trgovci s živjenskimi potrebščinami so nam potrebni, dasi se nekateri hitro spozabijo, da so odvisni od delavstva. Kar se pa tiče tiste rumene robe, je nam ravno toliko potrebna kot kurje oko na nogi. Glede njegovega nasveta, naj čitam dobre knjige, mu lahko povem, da sem že marsikatero prečital in upam, da jih bom tudi v bodoče. Radi tega se tudi ne pustim zavajati, četudi me brat Stonich skuša smešiti s "ampak" ampakom. Tudi v tem je on v zmoti.

Henrik Pečarič, št. 174.

Vzgojite rod, ki bo samostojno mislil

Veliko je ljudi, ki še nikoli niso pomislili čemu so na svetu. Pa kdo bi premišljeval, saj premišljati ni lahko niti prijetno; zato so tako redko posejani tisti, ki mislijo.

Glej drevo! Zelni, raste, rodi sadove, in kadar pada, se nihče več ne spomni nanj.

In človek? Kolikor milijonov ljudi živi kakor drevo. Rastejo, kakor jim je narava določila, in kadar umre telo, ne ostane za njimi nič.

Pamet in z njo mišljenje je dar, ki človeka dviga nad druga bitja. Zato je treba ljudi vzgajati, da začno samostojno misliti. Ker pa je za prožnost misli treba dosti vaje in zato veliko potrpljenja, ki ga ljudje nimajo preveč, je preveč težko to doseči.

Vsak dan vsaj ena samostojna misel je pot, ki vodi do duševne zrelosti. Začeti je treba že pri otroku. Kdo ima nanj večji vpliv kakor mati? Saj otrok izpočetka misli le z njegovo pomočjo. Nobena misel ni čisto njegova, ampak le pobledela slika misli materine ali očetove. Pod vodstvom inteligentnih staršev se neobglen otroček lahko razvije v duševno močnega človeka.

Kako zanimivo je študirati človeško dušo in nje razvoj. Spoznanje življenja se razvija tako počasi kakor tista bajna roža, ki cvete samo enkrat. Koliko stopinj prebije duša, dokler se ji ne odpre pogled v stvari in tajnosti življenja, na osnovi katerih lahko pravilno presojamo okolice na ljudi, in sicer tako jasno in pravilno, kakor bi vzniklo iz nje same in bi bilo vse nje lastni doživljanj; naj bo veselje ali žalost, ljubezen ali sovraštvo, krepkost ali strah itd. Važen pripomoček za pravilno opazovanje in objektivno presojanje pa je skromna zavest lastne ničevosti.

Tak opazovalec in sodnik naj bo vsaka mati. Nekatere matere toliko, da njih otrok ni nadarjen in da se mu ne ljubi misliti; ne vedo pa, da so krive same. Saj so že vse blazene, če zna otrok posnemati njih kretnje in ponavljati njih besede; kar pa ni bogve kaj, ker je ta lastnost otroku že prirojena. Bolj važno je, če otrok reagira na čisto nov in tuj vtisk. Opazuj otroka, ki ga prineseš v novo okolico! Da bolje vidi, privzdigne glavico in gleda z radovednimi očesi vse stvari okoli sebe. Kako premeri s očmi drevo od vrha do tal, kako iztegne ročico za pisano cvetlico ali metuljčkom in kako prešine drobni obrazek iskra spoznanja, kadar se ti prvič nasmeje! Matere, to so trenutki čistega, lakrenega veselja, saj to so prvi pojavi mlade duše.

Večkrat mislita oči in mati, da je njiju otrok najbolj pametno bitje na svetu. Pa pride to bitje v šolo in učitelj naj na njem izgladi in popravi vse, kar so zagrešili starši. In če učitelj ne more napraviti nad njim čudeža, se seveda alab učitelj. Kakšna krivica!

Dajte otroku priliko, da lahko samostojno misli in dela. Večkrat sem opazovala otroka, ki je vrzel dragoceno igralko v kot in se igral rajši s preprostim predmetom. Moja mala povija najrajši polena, se dolgo pogovarja z njo in ji jim poje: "Aja, utaja". S punčko ali drugo kupljeno igralko se ukvarja le tako dolgo, dokler iz radovednosti ne pogleda, kaj je v njej.

Vai vemo, da dandanes zmaguje človek, ki se ne ustraši pred ovirami in nasprotovanjem, ampak gre pogumno preko vse zapreke do svojega smotra. Uvajajte torej svoje otroke, da bodo samostojno mislili, sodili in odločali, in življenje jim ne bo delalo velikih preglavic.

Truda Pečaričeva.

Jajca prazgodovinske ptice

Za snujajoče se kolonialno razstavo v Parizu prihajajo iz vseh francoskih kolonij razne zanimive pošiljke, ki bodo izstavljene na izločbi. Iz Tananarive so poslali na razstavo največ znamenitost: jajce prazgodovinskega orjaškega ptice. Dolgo je 90 cm, v premeru pa ima 60 cm. Jajce je edino te vrste na svetu in so ga našli pred 25 leti na Madagaskarju v nekem mrtvičju. O njem je že napisana cela gora knjig in Američani bi bili radi kupili za svoje paleontološke zbirke ta redki primer. Ponujali so zanj \$3.000.

Sovražnik koruna

Sulčasti lepeneč (doryphora) — rdečast hrošček — dela veliko preglavico francoskim kmetovalcem okoli Bordeauxa, koder se je razprostru v okrožju 350 km in vsako leto napreduje nekako za petdeset kilometrov. Dosedanji koraki proti tej umli se zde premalo učinkoviti, zato se svetuje naslednje: v prizadetih in sosednjih pokrajinah bi morali preprečiti sajanje krompirja. Le tu pa tam bi se določile njive s tem sadežem za pasti, ki bi se požgale, kadar bi prišle ličinke na dan. Na ta način bi v nekaj letih zatrl škodljivi mrček.

Kako postaneš star

Po najnovejšem štetju je na Bolgarskem 158 ljudi, ki so dosegli sto let. Večina med njimi so gorjanci, ki zauživajo rastlinsko hrano, ne ka-dijo in ne pijejo alkoholnih pijač. So majhne postave in širokih pleč, poročili so se večinoma v starosti od 30. do 35. leta in imajo povprečno po sedem otrok. Samo dva med njimi čitata in pisata. Kdor hoče doživeti sto let, mu bo sedaj torej znano, kaj naj stori in kaj naj opusti.

DOUGEN NANTY

